

Sisällys

<i>Sakari Saaritsa ja Sinikka Selin</i> Sivistyksen aamunkoit ja iltaruskot	7
<i>Risto J. Turunen</i> Sivistyksen käsittehistoriaa Finlaysonin tehtaalla 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa	23
<i>Samu Nyström</i> Osattomuutta ja sosialismia vastaan? Vapaa sivistystyö teoriassa ja käytännössä Helsingin työväenopiston perustamisvaiheessa 1900-luvun alkuvuosina	57
<i>Kirsi Ahonen</i> Työväenopisto ja yhteiskunnallinen osallistuminen 1900-luvun alkupuolen Tampereella	81
<i>Anna Rajavuori</i> Sosialistiagitaattorit maaseututyöväestön valistajina ja opettajina	111
<i>Ulla Aatsinki</i> Opittu, omaksuttu ja sovellettu: Sosialistinen kasvatustieteellinen ja sen yhteiskunnallinen vaikutus kolmen työläisnuoren näkökulmasta tarkasteltuna 1920-luvun Suomessa	133
<i>Reijo Miettinen ja Juha Tuunainen</i> Opiskelua poliittisten pyrkimysten ristipaineissa: Tammisaaren ”yliopisto” 1920- ja 1930-luvuilla	169

<i>Jaana Laine</i> Sivistystä metsäkämppien miehille	199
<i>Irma Tapaninen</i> Toisinajattelijat sivistyneistön ja työväestön välissä	235
<i>Saijaleena Rantanen</i> Laulu- ja soittojuhlat työväen aatteellisessa sivistystoiminnassa 1910-luvun vaihteessa	267
<i>Jari Laukia</i> Kansalaiskasvatus ja sivistys ammattikoulussa 1900–1920	299
<i>Sakari Saaritsa</i> Taloudellinen, fysiologinen ja inhimillinen pääoma: Antropometrinen näkökulma koulutusjärjestelmään ja sosiaaliseen liikkuvuuteen 1900-luvun alun Suomessa	327
<i>Sinikka Selin</i> Oikea työn ilo on arvokkainta elämässä: AmmatINVALINNANOPPILAJAT ammattitaitoisia työntekijöitä ja kunnollisia kansalaisia kasvattamassa 1950–60-luvulla	369
<i>Arto Nevala</i> Työväestön jälkeläiset yliopistoissa toisesta maailmansodasta 2010-luvulle	405
Kirjoittajat	435